

БӨЛІМ: ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ

Ақшаны қалай үнемдеуге болады күнделікті кеңестер: несие мен рассрочкаға алданбаудың жолы

ЖАРИЯЛАНДЫ
14.05.2026

ТІРЕК СӨЗДЕР
ақша үнемдеу, жинақ, қаржылық сауаттылық, несие, рассрочка

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/188704/>

Ақшаны қалай үнемдеуге болады күнделікті кеңестер дегенде мен бос ақыл айтпаймын. 30 жыл бойы мен бір заңдылықты көрдім: несие алған адамдардың 9-ы 10-нан 5 жылдан кейін де сол қарызды өтеп жүреді. Сыртынан қарасаң, телефон алған, теледидар алған, жиһаз жаңартқан сияқты. Ішінен қарасаң — ай сайынғы табысы сол төлемге байланып қалған. Қарыз — ұйқыны ұрлайды. Жинақ — бостандық береді.

Мен талай отбасының есебін көрдім. Біреуі 100 000 теңгелік телефонды рассрочкамен алды да, қолына түскені 145 000 теңгеге түсті. Біреуі «айына небәрі 12 000 теңге» деп қуанды, бірақ 12 ай бойы сол шешімнің құнын төледі. Міне, шындық осындай: рассрочка — тегін ақша емес, болашақ кірісіңді бүгін жұмсау.

НЕСИЕ/РАССРОЧКА ШЫН МӘНІНДЕ ҚАНША ТҰРАДЫ — НАҚТЫ ЕСЕП

Көп адам бағаны тек ай сайынғы төлеммен өлшейді. Бұл — ең үлкен қателік. Саудагер де, банк те сенің осылай ойлағаныңды қалайды.

- **Телефон бағасы:** 100 000 теңге
- **Рассрочка мерзімі:** 12 ай
- **Ай сайынғы төлем:** 12 500 теңге
- **Жалпы төленетін сома:** 150 000 теңге

Яғни, қағаз жүзінде «ыңғайлы» көрінген нәрсе шын мәнінде 50 000 теңге артық шығын. Бұл тек телефон емес. Бөліп төлеумен алынған киім, тұрмыстық техника, жиһаз — бәрі осылай қымбаттайды. Сен қазір 100 000 теңгені емес, келешектегі 150 000 теңгені сатып алып отырсың.

Ал несие болса, үстіне қосымша төлем жүктеледі. 500 000 теңгені 3 жылға алсаң, соңында 700 000 теңге болып шығуы әбден мүмкін. 200 000 теңге — жай ғана

«қағаздағы айырма» емес. Ол — баланың киімі, қысқы азық, үйдің төтенше қоры.

БАНКТЕР МЕН ДҮКЕНДЕР СЕНІ ҚАЛАЙ АЛДАЙДЫ — ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕР

Адамға бірден «1 500 000 теңге» десе, қорқады. Ал «айына 49 900 теңге» десе, жеңіл қабылдайды. Міне, осы — басты айла.

- **Ай сайынғы төлемді ғана көрсетеді.** Жалпы соманы жасырады.
- **«Тек бүгін» дейді.** Асықтырып шешім қабылдатқызады.
- **«Онсыз болмайды» деген ой тудырады.** Қажет пен қалау шекарасын өшіреді.
- **«Барлығы алып жатыр» дейді.** Көршімен жарысуға итермелейді.

Менің тәжірибемде ең көп қателесетіндер — өзіне есеп бермейтіндер. Бір нәрсе керек пе, әлде тек ұнады ма — соны ажырата алмайды. Ұнағанның бәрін алсаң, қалтаң емес, жүйкең жұқарады.

НЕСИЕСІЗ ӨМІР СҮРУДІҢ НАҚТЫ ЖОЛЫ — ҚАДАМ БОЙЫНША

Несиесіз өмір сүру — байлардың ермегі емес. Бұл тәртіптің нәтижесі. Бастау үшін үлкен табыс керек емес, дұрыс әдет керек.

1-қадам. Айлық түскен күні бөл

Айлығың 200 000 теңге болса, оны түгел ұстап отырма. Бірден бөліп таста:

- **20% — жинаққа:** 40 000 теңге
- **60% — негізгі шығынға:** 120 000 теңге
- **20% — резервке немесе күтпеген жағдайға:** 40 000 теңге

Егер табысың аз болса да, 10 000 теңгеден баста. Мәні — сомада емес, тәртіпте.

2-қадам. 30 күн күту ережесін енгіз

Қымбат затты көрдің бе? Бірден алма. 30 күн күт. Сол арада шынымен керек пе, соны көресің. 10 сатып алудың 7-еуі өзінен-өзі жоғалады.

3-қадам. Қарызды жауып, қайта алма

Ең алдымен шағын қарызды жап. Сосын жаңа қарызға жол берме. Бір қарызды бір қарызбен жабу — қазған шұңқырдан тереңге түсу.

ЖИНАҚТАУДЫҢ 3 АЛТЫН ЕРЕЖЕСІ

- **Айлықтың 20%-ын бірінші күннен алып қой.** Қалғанын қалайсың, солай жұмса.
- **Апта сайын аз да болса бөліп отыр.** 5 000 теңге болса да. Жүйелілік — басты күш.
- **Жинақ қолжетімді, бірақ оңай алынбайтын жерде тұрсын.** «Қолым қышып тұр» деген сайын шешіп алсаң, ол жинақ болмайды.

Мен талай адамды көрдім: табысы 150 000 теңге болса да, айына 15 000 теңге жинайды. Ал табысы 600 000 теңге бола тұра, түк ұстамайды. Байытатын — табыс емес, тәртіп.

«БІРАҚ АҚША ЖЕТПЕЙДІ» ДЕГЕН СЫЛТАУҒА ЖАУАП

Ақша жетпейді дейтіндердің көбі шығынды есептемейді. Бір аптаның өзіне қара:

- Күніне 1 500 теңге кофе мен тәттіге кетсе — айына 45 000 теңге
- Таксиді жиі қолдансаң — тағы 20 000-40 000 теңге
- Қажетсіз онлайн-сауда — 10 000-30 000 теңге

Сонда ай сайын 70 000 теңгеге дейін босқа шығып кетеді. Осы ақшаның жартысын жинаққа салсаң, 1 жылда 420 000 теңге жиналады. «Жетпейді» деген сөз көбіне «мен есептемедім» деген сөз.

Тағы бір шындық: кірісің аз болса, алдымен қымбат әдетті қысқарт. Үлкен қадамның бәрі ұсақ әдеттен басталады. Дүкенге тойып бар, тізіммен бар, несие картасымен емес, қолыңдағы ақшамен бар.

ҚОРЫТЫНДЫ: БҮГІН ЖАСАЛАТЫН БІР ІС-ҚИМЫЛ

Бүгін кешке отырып, соңғы 30 күндегі барлық шығынды жаз. Жылтыр дүние үшін не кетіп жатқанын көр. Ертеңнен бастап бір шешім қабылда: **рассрочка алма**, егер онсыз өмір сүре алсаң — алмағаның дұрыс. Себебі арзан көрінген төлем ертең ауыр жүкке айналады.

Бүгін жасайтын бір іс: келесі айлықтан **20%** шетін алып, бөлек сақта. Сол — сенің алғашқы жеңісің. Қарызға байланған өмірден құтылудың жолы осыдан басталады. Үнемдеу — тыйым емес. Үнемдеу — еркіндік.

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.